

7.6.2021

Ympäristöministeriön toiminnallinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma 2018-2023

Suomen perustuslain (731/1999) 6 §:n mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Julkisen vallan on aktiivisesti omilla toimillaan turvattava, ja toisaalta oltava estämättä, että tasa-arvo ja yhdenvertaisuus toteutuvat yhteiskunnassa mahdollisimman täysimääräisesti. Tasa-arvolain (609/1986) 4 §:n mukaan viranomaisten tulee kaikessa toiminnassaan edistää naisten ja miesten välistä tasa-arvoa tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti sekä luoda ja vakiinnuttaa sellaiset hallinto- ja toimintatavat, joilla varmistetaan naisten ja miesten tasa-arvon edistäminen asioiden valmistelussa ja päätöksenteossa. Yhdenvertaisuuslain (1325/2014) 5 §:n mukaan viranomaisen velvollisuutena on edistää yhdenvertaisuutta arvioimalla eritoten yhdenvertaisuuden toteutumista toiminnassaan ja ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin yhdenvertaisuuden toteutumisen edistämiseksi. Edistämistoimenpiteiden on oltava viranomaisen toimintaympäristö, voimavarat ja muut olosuhteet huomioon ottaen tehokkaita, tarkoituksenmukaisia ja oikeasuhtaisia. Viranomaisella on oltava suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Lisäksi ministeriön toimintaa ohjaa pääministeri Marinin hallituksen [tasa-arvo-ohjelma](#) vuosille 2020–2023.

Lainsäädännön edellyttämät tasa-arvosuunnitelma ja yhdenvertaisuussuunnitelma on yhdistetty yhdeksi asiakirjaksi vuosille 2018–2023. Suunnitelmassa määritellään yleisellä tasolla ne tavoitteet, toimenpiteet ja vastuut, joilla ympäristöministeriö edistää toiminnallista tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta viranomais-toiminnassaan. Tarkoituksena on vakiinnuttaa sellaiset hallinto- ja toimintatavat, joilla varmistetaan yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistäminen asioiden valmistelussa ja päätöksenteossa ympäristöministeriön hallinnonalalla. Suunnitelma käsittelee toiminnallista tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta, eli tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta liittyen ministeriön avaintoimintoihin ja palveluihin. Ympäristöministeriön henkilö-
töpoliittinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma on laadittu erikseen.

Sukupuoli- ja yhdenvertaisuusnäkökulmien huomioon ottaminen parantaa valmistelutyön ja päätöksenteon laatua sekä lisää parhaimmillaan toimenpiteiden tehokkuutta. Yhdenvertaisuuden ja sukupuolten välisen tasa-arvon edistämisen vastuu on jokaisella viranomaisella ja yksittäisellä viranhaltijalla. Organisaation johto on vastuussa toimintatapojen muuttamisesta ja toimintarakenteiden kehittämisestä yhdenvertaisuus- ja tasa-arvonäkökulman huomioon ottaviksi. Suunnitelman toteuttamista koordinoi ja seuraa ympäristöministeriön toiminnallinen tasa-arvotyöryhmä. Sukupuolinäkökulman valtavirtaistamisen toteutuksessa käytetään tukena muun muassa [sukupuolisilmälasi](#) -verkkosivujen sekä [Sukupuolisilmälasi käytössä](#) -käsikirjan (STM:n julkaisuja 2009:13) ohjeita.

Suunnitelman tueksi laadittiin nykytilan arvio (liite 1), jossa pyrittiin tunnistamaan ympäristöministeriön politiikka-alan keskeisiä tasa-arvo- sekä yhdenvertaisuusrajoja ja haasteita. Kartoitus tehtiin erillisellä kyselyllä, jossa osastoja ja tulosalueita pyydettiin arvioimaan tulevien vuosien keskeistä suunniteltua toimintaa myös tasa-arvon ja ihmisten yhdenvertaisuuden kannalta. Suunnitelman valmistelussa on vahvasti pyritty osallistamaan ja sitouttamaan talon väki johtoa myöten siten, että suunnitelmaa on valmisteltu ja

käsitelty eri osastojen edustajista koostuvassa toiminnallisessa tasa-arvotyöryhmässä, osastojen ja tulosalueiden johtoryhmissä ja hyväksytty virkamiesjohtoryhmässä. Nykytilan arviointia on päivitetty työryhmän osastojen edustajien toimesta keväällä 2021.

Yhdenvertaisuuden ja sukupuolinäkökulman valtavirtaistamisen edistämisen tavoitteet, toimenpiteet ja vastuut		
Tavoite	Toimenpiteet	Vastuut
<p>Tehdään tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyötä sekä toteutetaan ja seurataan hallituksen tasa-arvo-ohjelmaa (ks. luku 7, sivut 8-9).</p> <p>Tuetaan suunnitelmallisesti toiminnallisen tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämistä.</p>	<p>Varmistetaan toiminnallisen tasa-arvotyöryhmän työskentelymahdollisuudet: YM asettaa toiminnallisen tasa-arvotyöryhmän, varaa toimintaan riittävästi resursseja ja varmistaa, että työryhmällä ja sen jäsenillä on vahva mandaatti toimia. Työryhmään valitaan jokaisen osaston edustus, tasaisesti miehiä ja naisia. Työryhmä asetetaan riittävän pitkäksi toimikaudeksi.</p> <p>YM selvittää politiikka-alan keskeiset tasa-arvo- ja yhdenvertaisuushaasteet. Osastot ja yksiköt pyrkivät tunnistamaan toiminnan tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskysymyksiä ja toteuttavat niihin liittyviä edistämistoimenpiteitä.</p> <p>Jatketaan aktiivisesti valtavirtaistamisen yhteistä kehittämistä muun muassa toiminnallisten tasa-arvotyöryhmien verkostossa sekä hallituksen tasa-arvo-ohjelman seurantaryhmässä.</p> <p>Varmistetaan, että hallinnonalalla tuotetaan tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusnäkökulmasta tietoa ja että sitä käytetään valmistelun ja päätöksenteon pohjana.</p> <p>Seurataan tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman toteutumista. Toiminnallinen tasa-arvotyöryhmä tukee asiantuntijoita tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskysymyksissä, järjestää koulutuksia sekä suunnittelee tarkemmin valtavirtaistamisen toteuttamista YM:ssä. Myös tasa-arvotyöryhmälle järjestetään koulutusta.</p> <p>Tasa-arvon valtavirtaistamista käsitellään osana uusien viranhaltijoiden perehdyttämiskoulutusta ja myös laajemmin koko henkilöstö- ja johtamiskoulutuksen osana sekä henkilöstötilaisuuksissa.</p> <p>YM:n työryhmien kokoonpanoissa huolehditaan mahdollisimman täysimääräisesti, että nais- ja miesjäsenien edustuksen välillä on tasapaino. Työryhmiin, joihin ministeriö osallis-</p>	<p>Johto, tasa-arvotyöryhmä, osastot, yksiköt.</p>

	<p>tuu, ehdotetaan pääsääntöisesti aina sekä nais- että miesjäseniä.</p> <p>YM:n tilaisuuksien järjestämisessä huomioidaan tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusnäkökulma, eritoten koskien tiedottamista ja tilaisuuksien esteettömyyttä.</p>	
<p>Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusvaikutusten arviointeja tehdään laajemmin säädöshankkeissa. Hallituksen esitysten laatimishojeet (HELO) ja niitä tukevat vaikutusarviointien laatimishojeet (OM) edellyttävät, että lainvalmisteluhankkeissa arvioidaan lain mahdolliset sukupuolivaikutukset sekä mahdollisuus edistää toimeenpanossa sukupuolten tasa-arvon toteutumista.</p>	<p>Sukupuoli- ja yhdenvertaisuusvaikutusten arvioinnin (suvaus) tarve selvitetään kaikissa säädöshankkeissa ja arviointi sisällytetään niihin lakihankkeisiin, joilla on arvioitu olevan sukupuoli- ja yhdenvertaisuusvaikutuksia.</p> <p>EU-säädösehdotusten yhdenvertaisuus- ja sukupuolivaikutusten arvioinnin tarve selvitetään mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.</p> <p>Yhdenvertaisuus- ja sukupuolivaikutusten arviointi sisällytetään laajemmin osaksi säädösvalmistelun ja vaikutusarviointien kehittämisen kokonaisuutta. Osallistavia käytäntöjä käytetään systemaattisesti asioiden valmistelussa. Huomioidaan kansainvälisten sopimusten tuomat velvoitteet yhdenvertaisuuden toteuttamiseksi (esimerkiksi YK:n vammaisyleissopimus: sopimuksen sopimuspuolet katsovat, että vammaisilla henkilöillä on mahdollisuus osallistua aktiivisesti päätöksentekoprosesseihin, jotka koskevat politiikkaa ja ohjelmia, mukaan lukien sellaiset, jotka suoraan koskevat heitä itseään).</p> <p>Koulutuksen avulla tuetaan säädösvalmistelijoiden tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusvaikutusten arviointia koskevaa osaamista.</p>	<p>Vastuuesittelijä sekä hänen esimiehensä sekä toimeenpanoon ja seurantaan osallistuvat tahot, eritoten säädösvalmistelun ohjausryhmä ja tasa-arvotyöryhmä.</p>
<p>Keskeisiin yhteiskunnallisiin ja hallinnollisiin uudistuksiin valtavirtaistetaan yhdenvertaisuus- ja sukupuolinäkökulma nykyistä laajemmin: reformit, kärkihankkeet, muut hankkeet ja ohjelmat.</p>	<p>Keskeisten ja merkittävien strategioiden, ohjelmien ja hankkeiden suunnittelun, toteutuksen ja arvioinnin tulee sisältää laajemmin myös yhdenvertaisuus- ja sukupuolinäkökulma. Tasa-arvotyöryhmä on ottanut tarkasteluun osastojen ehdottamia keskeisiä kokonaisuuksia: Yhteistyöohjelma asunnottomuuden puolittamiseksi, ilmastopolitiikan KAISU-suunnitelmat ja Metsähallituksen luontopalvelut (saatavuus, esteettömyys ja saamelaiden asema) sekä valtion asuntopolitiikka ja -rahoitus. Tarkemmin kyseisistä hankkeista nykytilan arvioinnissa (liite 1).</p> <p>Huomioidaan kansainvälisten sopimusten tuomat velvoitteet yhdenvertaisuuden toteuttamiseksi.</p> <p>Ministeriön rahoittamissa tutkimuksissa ja hankkeissa tunnistetaan ja huomioidaan sukupuoli- ja yhdenvertaisuusnä-</p>	<p>Hankkeen tai ohjelman vastuuvalmistelija ja muut hanketyöhön osallistuvat virkamiehet sekä heidän esimiehensä, tasa-arvotyöryhmä.</p>

	<p>kökulma nykyistä laajemmin, eritoten hankkeiden tavoitteiden määrittelyssä. Tarvittaessa toteutetaan myös perusteellisempia sukupuolivaikutusten arviointeja, joiden tulokset sisällytetään osaksi hankkeen toteutusta ja loppuarviointia.</p> <p>Koulutuksen avulla tuetaan hankkeiden vetäjien ja asiantuntijoiden tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusvaikutusten arviointia koskevaa osaamista.</p>	
<p>Kaikessa alaisen hallinnon ohjaamistoiminnassa huomioidaan yhdenvertaisuus ja tasa-arvo jatkossakin. Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvonäkökulmat tulee soveltuvin osin esittää myös ohjaukseen liittyvissä asiakirjoissa.</p> <p>Toiminnan ja talouden suunnittelussa nostetaan painokkaammin esille tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusnäkökulma. Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvonäkökulmat tulee soveltuvin osin ilmetä toiminnan suunnitteluun liittyvissä asiakirjoissa.</p> <p>VM:n talousarvioehdotuksen laatimismääräyksessä ministeriöitä edellytetään kirjaamaan pääluokkaperusteluihin yhteenvetotarkastelu sukupuolivaikutuksiltaan merkittävästä talousarvioesitykseen liittyvästä toiminnasta.</p>	<p>Kehittämishankkeita ja asiakaspalvelun kehittämistä ohjatesa jatketaan sen korostamista, että toimissa on otettava huomioon myös muu kuin digitaalisen palvelun mahdollisuus niiden ihmisten vuoksi, jotka varallisuuden, osaamisen, iän, vamman, tms. syyn vuoksi eivät sellaista pysty käyttämään. Asiakkaita palvellaan muutoinkin yhdenvertaisesti ja asiakaslähtöisesti ratkaisuja etsien.</p> <p>Tunnistetaan edelleen alueellista yhdenvertaisuutta koskevia rajapintoja, joilla on merkitystä aluehallinnon ohjauksessa. Esimerkiksi suunnattaessa kehittämisresursseja tulee erikseen tarkastella asiaa myös alueellisen jakauman näkökulmasta, vaikka se ei ole ensisijainen jakokriteeri. Resursseja pyritään kohdentamaan jatkossakin useammalle alueelle, eri puolille Suomea.</p> <p>Sukupuolinäkökulma sisällytetään ministeriön kehys- sekä talousarvioehdotuksen valmisteluun VM:n ohjeiden mukaisesti.</p> <p>Ministeriön osastot ja muut alaista hallintoa ohjaavat yksiköt edellyttävät tulosohjattavilta tahoilta toiminnallisten tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustavoitteiden asettamista yhdenvertaisuuden ja sukupuolten välisen tasa-arvon tavoitteelliseksi ja suunnitelmalliseksi edistämiseksi (esim. toiminnallista tasa-arvosuunnitelmaa).</p> <p>Valtavirtaistamiseen liittyvien tavoitteiden toteutumista seurataan soveltuvin osin ministeriön tilinpäätöksessä ja ministeriön toimintakertomuskannanotoissa.</p>	<p>HAKA, johto, osastot, yksiköt.</p>
<p>Yhdenvertaisuuden ja</p>	<p>Ympäristöministeriö edistää kansainvälisessä yhteistyössä ja</p>	<p>KVE,</p>

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet

<p>sukupuolinäkökulman valtavirtaistamista jatketaan ministeriön kansainvälisessä toiminnassa. Ympäristöministeriö tukee vahvasti UM:n vetovastuulla olevaa tasa-arvotyötä.</p>	<p>EU:ssa yhdenvertaisuutta ja sukupuolten välistä tasa-arvoa. Lähtökohtana on esitellä Suomea yhdenvertaisena ja tasa-arvoisena maana, jossa jokaisella ihmisellä on esimerkiksi sukupuolesta riippumatta samat oikeudet ja mahdollisuudet. YK:n kestävän kehityksen Agenda 2030 -tavoitteiden toteuttamisessa otetaan huomioon sukupuolinäkökulman valtavirtaistaminen sekä sukupuolten tasa-arvoa koskevan erillistavoitteen kirjaukset.</p> <p>EU:n perussopimuksen mukaan EU toteuttaa sukupuolinäkökulman valtavirtaistamista kaikessa toiminnassaan. Tämä periaate huomioidaan myös ympäristöministeriön EU:hun liittyvässä toiminnassa.</p>	<p>johto, osastot, yksiköt</p>
<p>Ympäristöministeriön vuorovaikutuksessa ja viestinnässä noudatetaan valtionhallinnon viestintäsuositusta sekä siinä linjattuja arvoja ja perusoikeuksiin pohjautuvia tavoitteita, kuten yhdenvertaisuutta, osallistumis- ja vaikuttamisoikeuksia sekä oikeutta omaan kieleen ja kulttuuriin.</p> <p>YM noudattaa valtioneuvoston kieli- ja käänös- linjauksia.</p>	<p>Viestintähankkeissa tunnistetaan ja huomioidaan järjestelmällisesti tasa-arvo- ja yhdenvertaisuus.</p> <p>YM:n henkilöstö viestii YM:n viestintäoppaan ja tapahtumakäsikirjan mukaisesti.</p> <p>YM:n henkilöstökoulutuksessa tarjotaan mahdollisuuksia kehittää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistäviä taitoja. Koulutuksista viestitään Kampuksessa.</p> <p>Ministeriön tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyöstä viestitään henkilöstölle esimerkiksi Kampuksessa, johtoryhmissä, verkostoissa ja henkilöstötilaisuuksissa.</p> <p>Parannetaan vuorovaikutuksen ja viestinnän kielellistä tasa-arvoa erityisesti ruotsinkielistä sekä saamenkielistä väestöä ajatellen.</p>	<p>Koko henkilöstö, TIEVIE, tasa- arvotyöryhmä</p>
<p>Ministeriön tilat ja tilaisuudet ovat esteettömiä ja saavutettavia. Tapahtumiemme osallistujille turvataan onnistunut vierailu tai tapahtuma riippumatta esimerkiksi toimintakykyyn liittyvistä rajoitteista.</p>	<p>Ministeriön vierailuja ja tilaisuuksia järjestettäessä noudatetaan YM:n tapahtumakäsikirjan ohjeistusta saavutettavuudesta. Kutsun yhteydessä viestitään tilojen esteettömyydestä sekä tapahtuman saavutettavuudesta. Tapahtumakäsikirjaa tehdään tunnetuksi YM:n henkilöstölle.</p>	<p>Tilaisuuksia ja vierailuja järjestävät virkahenkilöt ja TIEVIE</p>
<p>Ministeriön verkkopalvelut täyttä-</p>	<p>Sivuston teknistä saavutettavuutta ylläpidetään, kehitetään ja testataan jatkuvasti yhteistyössä Valtorin, ministeriöiden ja muiden</p>	<p>Verkkosivujen sisäl-</p>

<p>vät digitaalisten palvelujen tarjoamisesta annetun lain A- ja AA-tason saavutettavuuskriteerit (WCAG 2.1) eikä sivustolla ole kriittisiä saavutettavuuspuutteita</p>	<p>YJA-järjestelmää käyttävien organisaatioiden kanssa. Sivuston uusien ominaisuuksien ja toiminnallisuuksien suunnittelussa huomioidaan saavutettavuuden kriteerit.</p> <p>Verkkopalvelujen sisällöt tehdään pääsääntöisesti A- tai AA-tason kriteerit täyttäväksi. Liitetiedostojen käyttöä vältetään, tai jos niiden käyttö on perusteltua, ne tehdään saavutettaviksi. Henkilöstölle tiedotetaan valtioneuvoston järjestämistä saavutettavuuskoulutuksista ja Kampukseen kerätään tietoa saavutettavuusvaatimuksista.</p> <p>Verkkosivuilla julkaistavat videotallenteet tekstitetään.</p> <p>Lähtökohtana on, ettei saavutettavuusvaatimusten täyttäminen vähennä verkkopalvelun käyttäjille tarjottavan, olennaisen tiedon määrää tai laatua (esimerkiksi videotallenteita ei poisteta 14 vrk:n aikarajan jälkeen tekstittämisvelvoitteen välttämiseksi).</p>	<p>löistä vastaavat henkilöt ja TIEVIE</p> <p>Videoiden tekstitysten tilaamisesta vastaa videotallenteen tilaaja.</p>
---	---	---

LIITE 1: Nykytilan arvio ympäristöministeriön politiikka-alan keskeisistä yhdenvertaisuus- ja tasa-arvorajapinnoista sekä haasteista